

Sobre bases, pactes i refundacions

Si hi ha hagut un debat sobre l'anomenat "*estado de la Nación*" anodí, avorrit i passat per aigua, va ser el realitzat a Madrid a finals de març. Poca gent el va seguir, poca gent sabia de què anava, i fins i tot el president del govern, Felipe González, que n'és el convocant i el promotor, procurà de no deixar-s'hi veure el segon dia. Les resolucions aprovades pel Congrés parlen prou bé d'aquest desinterès per la suposada '*nación*' i l'interès per nimietats o, en el millor dels casos, per la 'convergència' de l'economia espanyola amb Europa. ¿Deu ser que les coses més sucoses es diuen fora del Parlament?

Cert, la cosa més sucosa de la jornada del 25, la va dir un no diputat al Congrés de Madrid, però la va dir a Madrid. Va ser Jordi Pujol. No gaire lluny del Palau de les Corts, el president de la Generalitat de Catalunya inaugurava el seminari de la Fundación Encuentro sobre "Nación, nacionalismos y cooperación europea en la última década del siglo", defensant coses tan sensates com la necessitat de refundar els estats europeus. Però, sembla que la cirereta del discurs, Pujol se la va reservar per a la tarda del mateix dia, a Manresa, quan presidia l'acte de commemoració del cente-

nari de les Bases de Manresa. A 700 Km. de Madrid, Pujol ho va deixar dit i escrit: ¡cal refundar Espanya!

L'acte institucional de Manresa va merèixer interpretacions ben diferents. I no resulta fàcil de saber exactament quin tipus de commemoració es va fer en l'ànim dels presents i en el dels absents. Ningú no dubta, a aquestes alçades, que les Bases de la Unió Catalanista no passaven de ser 'regionalistes'. Però, és clar, ja fa cent anys d'aquella primera formulació política del catalanisme moderat. ¿Valia la pena de recordar que les Bases no eren 'separatistes'? Tot recordant aquesta obvietat, Pujol insistí allí que ara calia anar "molt més enllà".

Aquest és el punt més fosc de l'autèntic debat de la nació que es proposava des de Manresa. Sembla com si el gust per les metàfores impedís la precisió programàtica. Quan un líder indiscutible revàlida per tercera vegada la majoria absoluta, no s'entenen tantes claus xifrades en un discurs entre coneeguts. Refundar l'Estat podria ser ben apassionant. La llàstima és que, com suggerí Pujol mateix, ja ho intentaren fa cent anys. I els resultats són a la vista.

Ara mateix, l'espanyolíssim "*debate del estado*

de la Nació" no ha dedicat cap atenció a la refundació. ¿Algú pensa realment a Madrid en aquests termes? I això no obstant, totes les impressions fan veure i preveure dies d'entesa formidable entre PSOE i CIU. La sorpresa i estranyesa podria ser menor, si no fos per l'escandalós pacte autonòmic signat a finals de febrer entre PSOE i PP, sense ni un sol vot de suport dels partits majoritaris d'obediència no estatal. Aquell pacte, o bé és una burla o és una simple continuació de les condicions draconianes —sí, *El precio de la transición*— imposades durant la transició: en definitiva, aquest pacte de febrer farà avançar l'homogeneïtzació de totes les comunitats autònomes mantenint les illes Balears entre el grup de les més dependents de Madrid (sense competències en educació, per exemple), i, en general, diluint el que queda del "fet diferencial" de Catalunya, del País Valencià o del País Basc.

La pregunta que cada dia es fa més gent d'aquesta banda del litoral mediterrani és aquesta: ¿val encara la pena d'intentar refundar Espanya? Quan tanta gent, industrials de l'Horta de València o hotelers de Palma o fabricants del Vallès, comencen a girar els ulls cap al nord dels Pirineus, ¿no és hora de dedicar-se plenament a refundar Europa?

Només un recordatori final. Al Principat de Catalunya, una dotzena d'entitats cíviques i culturals van promoure l'elaboració d'unes noves "Bases". L'esborrany, titulat "Bases per al futur nacional de Catalunya, 1992", va circulant des del maig de l'any passat per a recollir adhesions, i serà presentat al Parlament de Catalunya després de la inauguració de la nova legislatura. Al meu entendre, aquestes noves "Bases" tenen en compte l'experiència històrica dels cent anys que ens separen del projecte de la Unió Catalanista. Ho recullen al pràmbul, dient: "Afirmem que, històricament, Catalunya, Illes Balears i País Valencià són parts de la Nació Catalana. Aquests pobles comparteixen una mateixa identitat, caracteritzada per la llengua, la cultura, i el marc geogràfic..."

Aquest text fou absent de la commemoració oficial de Manresa. Però, no pas absent de Manresa. Almenys, el diari *Regió 7* hi dedicava el suplement del diumenge, dia 22 de març, i en publicava les quinze bases. El debat continua obert. Molt sovint els actes oficials són rebecs a sintonitzar la nostra cançó.

Josep Gifreu

Ell, Asimov

No era pas una reencarnació de l'home del Renaixement, tot i que entre les seves obres tant hi ha divulgació científica com incursions en la història universal, la crítica literària o la interpretació de la Bíblia. Simplement, tot això devia ser producte de la seva curiositat intel·lectual i de la seva increïble facilitat d'escriure —tan increïble que el volum de llibres i articles publicats en fa dubtar més d'un sobre la seva única autoria—.

Alguns crítics ens han explicat que les incursions d'Asimov en la història universal o en la Bíblia són les seves obres menys interessants. Seria molt demanar que una persona escrivís més de tres centenars de llibres i, a més, no en tingués de poc interessants. Però si admitem que l'Asimov historiador no es comparable al divulgador o novel·lista, si més no, ens podem concentrar en les seves obres més conegudes.

Asimov no era el pare de la ciència-ficció, com algú, precipitadament o per desconeixement ha escrit a primera plana —la ciència-ficció ve de molt lluny i té segles—. Però sí que era un nom de referència en aquest gènere. Tant que els reculls publicats amb el seu nom, als quals només afegia alguna introducció, ja eren una garantia d'èxit comercial.

Com que el progrés científic és difícilment previsible, perquè els avanços se succeeixen a velocitat elevada, les novel·les d'Asimov mostren un cert desfàsament tecnològic. Com ell mateix diu al pròleg a l'edició catalana de *Les fundacions*, en aquella història escrita durant la Segona Guerra Mundial no es parlava de robots, d'estrelles de neutrons o de forats negres.

Però això no li fa perdre actualitat, perquè el que volia fer Asimov era referir-se a la gent i a la política. Enfront de la violència, Asimov proposava la guerra de les idees. De la mateixa manera, a *Jo robot* creava les tres lleis de la robòtica —un robot no pot fer mal a un ésser humà o, per inacció, deixar que un ésser humà pateixi; un robot ha d'obeir les ordres d'un ésser humà, tret de si s'oposen a la primera llei; un robot ha de protegir la seva existència mentre això no entri en conflicte amb les dues lleis anteriors—. Les lleis creen contradiccions, para-

doxes, que fan reflexionar el lector, més enllà del pur entreteniment de la ciència-ficció.

Aquest és el valor de la ciència-ficció d'Asimov: no fer simplement històries amenes, sinó utilitzar uns arguments per fer rumiar sobre el comportament humà i els límits de la tecnologia.

Quant a la divulgació, Asimov va dur-la a les llistes de *best-sellers*. Va deixar per terra la idea que la ciència és per a especialistes o per a gent d'un cert nivell. Milers i milers d'articles a les publicacions més diverses, centenars de llibres traduïts a dotzenes d'idiomes ho testimonien. Molta gent s'ha acostat als secrets de la biologia o de l'astronomia gràcies a l'esforç d'Asimov.

Asimov havia nascut a Rússia, però des dels tres anys vivia als Estats Units. Era l'únic país que podia proporcionar-li aquesta fama mundial. En la terra del màrqueting, les seves qualitats com a divulgador i la seva aptitud per a les relacions públiques van ser aprofitades al màxim. Asimov no era un autor, era tot un moviment cultural-comercial que ha reeixit de manera absoluta.

El títol de *Jo robot*, amb la primera persona del singular, pot ser producte inconscient de l'egocentrisme de l'autor. Començava molts articles explicant anècdotes de la seva vida, en les quals li agradava de palesar la seva intel·ligència i el seu enginy. A Asimov, li agradava parlar d'ell mateix. I d'aquí van venir dos gruixuts volums autobiogràfics. Personatge curiós, amb una fòbia malaltissa a viatjar amb avió, ens portava a tots a través dels estels.

Tal vegada s'oblidaran les possibles inexactituds de les seves incursions en història i literatura i els seus judicis particulars sobre aquests temes. Però serà recordat com un mestre de la ciència-ficció i de la divulgació científica, amb les seves voluminoses patilles i els seu somriure ampli, entre dos robots també somrients. El seu darrer llibre, d'anècdotes personals, es titula *Asimov riu una altra vegada*. Sembla una última voluntat de com volia que el tinguéssim present.

Xavier Duran